

WATU WA KATI

Kwa kutumia madalali wa kijamii katika Queensland

Swahili | Kiswahili

MTU WA KATI NI NINI?

Katika jumuiya nyingi za Queensland, neno au mtafsiri wa kati hurejelea mtu ambaye husaidia mtu mwingine kupata mkopo au huduma nyingine za kifedha, au kununua bidhaa na huduma za changamano.

Baadhi ya watu wa kati ni sehemu ya biashara halali, kama vile madalali wa rehani wenye leseni. Biashara hizi kwa kawaida hufuata sheria zinazotumika kwa sekta yao, ikiwa ni pamoja na sheria zinazowalinda wateja. Watu wengine wa kati wanafanya kazi isivyo rasmi katika jamii. Karatasi hii ya ukweli inahusu watu wa kati wasio rasmi wa jumuiya ambao hawafanyi kazi katika biashara halali.

KUTUMIA MTU WA KATI KWA MKOPO

Aina zote za mikopo hufanya kazi sawa. Mtu hukopa pesa sasa na kuzilipa baada ya muda, pamoja na kiasi cha ziada cha riba au ada nyinginezo. Sheria ya Australia inajaribu kufanya ukopesha kuwa sawa na kuwajibika. Benki nyingi na biashara zinazokopesha zinafuata sheria.

SHERIA ZA AUSTRALIA ZINAZOLINDA WAKOPAJI NI PAMOJA NA:

- Wakopeshaji wengi hawawezi kutoza zaidi ya asilimia 48 ya kiwango cha riba kwa mwaka, na ada nyinginezo ni chache sana.
- Kabla ya kukopesha pesa, mkopeshaji lazima aangalie kwa uangalifu kwamba akopaye ataweza kurejesha pesa bila shida.
- Kuna sheria kali kuhusu ukusanyaji wa madeni ikiwa ni pamoja na:
 - » Wakopeshaji hawawezi kuwanyanyasa wakopaji, na lazima wafuate miongozo ya ukusanyaji wa deni;
 - » Faida za Centrelink ni mapato yanayolindwa na hayafai kuchukuliwa kulipa madeni;
 - » Watu hawawezi kulazimishwa kuuza bidhaa zao za msingi za nyumbani ili kurejesha madeni.
- Wakopaji wanaopitia ugumu wa kifedha kwa kawaida wanaweza kuomba mipango maalum ya kurejesha mkopo, kama vile muda mrefu wa mkopo au marejesho yasitishwe kwa muda.
- Iwapo mkopeshaji amepewa leseni, kuna mahali pa kulalamikia mambo yakiharibika, kwa mfano, Mamlaka ya Malalamiko ya Kifedha ya Australia (AFCA).

Wakati mwingine ni vigumu kupata mkopo kutoka benki au biashara halali ya kukopesha. Katika hali hizi, watu wanaweza kwenda kwa mtu wa kati wa jamii. Mtu wa kati anaweza kukopesha pesa zake mwenyewe, au anaweza kukopa pesa kutoka kwa mkopeshaji mwingine na kumpa mkopaji kwa ada ya ziada. Mtu wa kati anayekopesha pesa wakati mwingine huitwa 'papa wa mkopo', haswa ikiwa wanatoza ada kubwa au riba.

Kwa kawaida kuna chaguo ambazo ni za haki na salama zaidi kuliko kutumia mtu wa kati au papa wa mkopo, hata kama mtu hawezi kufikia benki au biashara nyingine ya kukopesha. Washauri wa kifedha ni wafanyakazi wa jamii ambao hutoa msaada wa kifedha bila malipo kwa watu. Mshauri wa kifedha anaweza kusaidia katika kupanga bajeti na kujadili madeni. Baadhi ya washauri wa masuala ya fedha wanaweza kuwasaidia watu kupata mikopo isiyo na riba.

KUTUMIA MTU WA KATI KWA KUNUNUA BIDHAA NA HUDUMA NA KUWEKEZA NA KUHAMISHA FEDHA.

Wakati fulani mtu wa kati anaweza kumsaidia mtu kununua bidhaa na huduma za bei ghali au changamano, kama vile nauli ya ndege au vyakula kutoka nje ya nchi. Baadhi ya watu wa kati huwasaidia watu kubadilishana au kuwekeza pesa. Wakati mwingine mtu wa kati husaidia na kila kitu kinakwenda sawa. Walakini, mambo yanaweza kwenda vibaya ikiwa ni pamoja na:

- Mtu wa kati anaweza kumwambia mteja kwamba gharama ni kubwa zaidi kuliko ilivyo kweli na kuchukua baadhi ya pesa;
- Wauzaji wa bidhaa na huduma wanaweza kumlipa mtu wa kati kupendekeza bidhaa na huduma zao, ambazo huenda zisiwe bora au za bei nafuu kwa mteja;
- Bidhaa au huduma zinaweza kuwa na hitilafu, au zisiwe vile mteja alitaka, na mtu wa kati anaweza kukataa kumsaidia mteja au kumrejeshea pesa;
- Mtu wa kati anaweza kulaghai mteja na kuiba pesa zake.

Bidhaa na huduma zinazonunuliwa kwa msaada kutoka kwa mtu wa kati mara nyingi ni ghali zaidi kuliko kwenda moja kwa moja kwa muuzaji. Ikiwa gharama ya bidhaa na huduma hizi zitalipwa kidogo kidogo baada ya muda, na kuna ada au riba iliyoongezwa, kunaweza pia kuwa na mkopo au ukodishaji unaohusishwa na ununuzi. Kushughulikia shida za mkopo na kukodisha wakati kuna mtu wa kati kunaweza kuwa ngumu.

JE, HII INAFANYIKA KISHERIA?

Si kinyume cha sheria kutumia mtu wa kati au kukopa kutoka kwa mkopeshaji, lakini inaweza kuwa kinyume cha sheria kuwa mtu wa kati au mkopeshaji. Watu wengi wa kati hawatapewa leseni ipasavyo kwa kazi wanayofanya, na wanaweza kuwa wanakiuka sheria, ikijumuisha sheria inayolinda wateja na jamii.

INAKUWAJE MAMBO YANAPOKWENDA VIBAYA?

Mambo yanapoenda mrama, baadhi ya watu wa kati wanaweza kuwa wagumu au wa kutisha kushughulikia. Wanaweza kujaribu kubishana kwamba sheria haiwahusu. Ikiwa unatumia mtu wa kati ni bora kupata rekodi ya maandishi ya mpangilio, ikiwa inawezekana, kwa sababu hii itasaidia ikiwa kuna mgogoro. Unaweza kuhitaji ushauri wa kisheria ikiwa una tatizo na mtu wa kati.

Hata kama watu wa kati wa jamii sio rasmi, sheria bado inatumika kwao. Wakati mwingine watahitaji kufuata sheria sawa kama kwamba walikuwa katika biashara halali, na wakati mwingine sheria zitakuwa tofauti. Mtu wa kati akivunja sheria, unaweza kuwachukulia hatua za kisheria au kuwaripoti.

UNAWENZA KUPATA MSAADA WAPI?

Ushauri wa kifedha na msaada mwingine wa kifedha katika jamii

Mpango wa Mikopo Bila Riba – mikopo bila kulipa riba kwa mahitaji muhimu kama vile vifaa au samani, viwango, dharura na magari. Piga simu:

- Ustawi wa Kifedha wa Multilink na Mikopo ya Bila Riba (hakuna magari) – 3808 4463; nils@multilink.org.au
- Good Shepherd – 136 457; [Mikopo Bila Riba \(NILs\) kwa magari– Good Shepherd](#); [Mikopo Bila Riba \(NILs\) – Good Shepherd](#)

Kitovu cha Huru wa Kifedha – kinasaidia watu ambao wamepitia matumizi mabaya ya kifedha ili kujisikia ujasiri zaidi na pesa na kupanga siku zijazo. Piga simu 1300 050 150; [Kitovu cha Huru wa Kifedha - Mchungaji Mwema](#)

Mpango wa Kustahimili Kifedha – hutoa usaidizi kwa watu binafsi na familia ili kujihusisha na kuboresha ustawi wao wa kifedha na ustahimilivu. Piga simu 1300 006 616; [Mpango wa Kustahimili Kifedha wa Queensland– Good Shepherd](#)

Nambari ya Taifa ya Msaada wa Deni – huduma ya bure ili kukusaidia kushughulikia madeni yako na kuungana na mshauri wa masuala ya fedha. Piga simu 1800 007 007 au zungumza mtandaoni na mshauri wa masuala ya fedha kwa [Wasiliana Nasi - Nambari ya Taifa ya Msaada wa Deni \(ndh.org.au\)](#)

Centrelink – inaweza kukusaidia kushughulikia matatizo ya kifedha ikiwa ni pamoja na malipo ya mapema na ya dharura ikiwa unastahiki. Piga simu 131 202 (huduma ya simu ya lugha nyingi); [Msaada wa kifedha wa Mtandao wa Kuwahudumia Wakimbizi - Mtandao wa Kuwahudumia Wakimbizi - Huduma Australia](#); [Huduma ya Taarifa za Kifedha - Huduma Australia](#)

Salvos Connect – misaada ya kifedha na ushauri. Piga simu 137 258; [Usaidizi wa Kifedha | Jeshi la Wokovu la Australia](#)

St Vincent de Paul – misaada ya dharura. Piga simu 1800 846 643; [Vituo vya Simu na Usaidizi - St Vincent de Paul Society QLD \(vinnies.org.au\)](#)

Red Cross – misaada ya dharura. Piga simu 1800 733 276; [Msaada wa dharura | Australian Red Cross](#)

MSAADA WA KISHERIA WAKATI MAMBO YANAPOKWENDA VIBAYA

Kituo cha Sheria cha Caxton – hutoa ushauri wa kisheria na usaidizi wa kijamii kwa watu wa kipato cha chini au cha kati. Piga simu 3214 6333; [Kituo cha Kisheria cha Caxton - Usaidizi wa bure wa kisheria kwa watu wasiojiweza au wenye kipato cha chini](#)

Msaada wa Kisheria Queensland – hutoa ushauri wa kisheria bila malipo kwa watu wa Queensland. Piga simu 1300 651 188; [Msaada wa Kisheria wa Queensland ili Kuwasaidia watu wa Queensland na matatizo yao ya kisheria - Msaada wa Kisheria Queensland](#)

Ili kuripoti ulaghai au kujua zaidi kuhusu mifumo ya fedha nchini Australia

Tume ya Usalama na Uwekezaji ya Australia (ASIC) kwa 1300 300 630 au kwa kutumia Huduma ya Utafsiri na Ukalimani (TIS) kwenye 131 450; asic.gov.au/

Tume ya Ushindani na Watumiaji ya Australia (ACCC) Scamwatch kwa www.scamwatch.gov.au/

© Hakimiliki Kituo cha Sheria cha Caxton Inc.

Kanusho

Habari hii inakusudiwa tu kama mwongozo. Sio mbadala wa ushauri wa kisheria. Hakuna uwajibikaji unaokubaliwa kwa hasara yoyote, uharibifu au jeraha, kifedha au vinginevyo, kuteseka na mtu yeyote anayetenda au kutegemea habari iliyomo au ili-goachwa kutoka kwa chapisho hili.

Kituo cha Sheria cha Caxton Inc.

1 Manning Street
South Brisbane Qld 4101

Simu: (07) 3214 6333

Feksi: (07) 3846 7483

Mtandao: www.caxton.org.au